

SZIRMAI VIKTÓRIA⁸⁹

A NAGYVÁROSOK: BŰNÖSÖK VAGY A KILÁBALÁS ÍGÉRETEI?

A Covid-19 világjárvány magyarországi területi adatai szerint a járvánnyal érintettek aránya Budapest esetében a legmagasabb.⁹⁰ Ebből a főváros és a vidéki települések között konfliktus, egyfajta főváros ellenesség is kialakult. A világjárvány hazai kezdeti időszakában a vidéki nyaralóikban megjelenő, a fővárosi járvány idején átmeneti felüdülést kereső budapestiek érkezése ellen szóltak egyes polgármesterek, de lakók is. Akik nem voltak felkészülve egy akkortájt váratlan, a fővárosból rájuk zúduló tömegre.

A főváros magasabb fertőzöttségi adatai nem indokolhatják a Budapest ellenességet, a budapesti eset ugyanis nem egyedülálló, jóllehet ez a közmédiában nem szokott elhangzani. A 2019-es évek végén, a 2020-as évek elején kirobbant COVID-19 világjárvány elsősorban a nagyvárosokat, azok régióit érintette. A koronavírus egy világvárosban jelent meg és számos nagyvárosban, azok térségein keresztül szóródott szét. Az első eseteket 2019 decemberében fedezték fel a több mint 11 milliós népességű kínai Vuhan metropoliszban, amely Közép-Kína legnépesebb városa. 2020. január 31-én az olasz fővárosban, Rómában jelent meg a COVID-19: egy vuhani kínai pár január 23-án érkezett meg Milánó repülőterére, majd Veronán, Pármán keresztül január 28-án jutottak el Rómába, ahol kórházba kerültek. S bár az olasz fertőzöttség Rómában nem volt kiemelkedő, Lombardia tartományban, annak városaiban az lett.⁹¹ A vírusfertőzés a legnagyobb mértékben a másfél millió lakost számláló Milánót, az ország második legnagyobb ipari, kulturális központját érintette. A fertőzöttség a régióban tovább terjedt: megjelent Torinóban, a közel egymillió kulturális központban, az olasz autógyártás városában, majd a közel kétszáz ezer lakosú Bresciát, az ország harmadik legnagyobb ipari központját érte el. A százhuszezer lakosú, különleges fekvéséről híres Bergamo városában komoly méretű volt a fertőzöttség, a Lombardiában bekövetkezett halálos esetek majdnem egyharmadát itt⁹² jegyezték fel. Ausztriába Lombardiából érkezett meg a Covid-19.⁹³ A betegségben Tirol tartomány volt a legérintettebb, a betegeket Innsbruck város kórházaiban kezelték.

A nagyvárosok felsorolását tovább lehet folytatni: 2020. január 24-én a franciaországi Bordeaux-ban, borvidéki központban regisztrálták az első eseteket.⁹⁴ A vírus főként a kelet-franciaországi régiókat (Grand Est) érintette. Ezek között kiemelkedő gócpont volt a több mint százezer lakosú, az autógyártásáról híres Mulhouse városa, ahol egy napokig tartó egyházi rendezvényen több mint ezer ember fertőződött meg. Ezt követően a

89 Az MTA doktora, Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet

90 https://en.wikipedia.org/wiki/COVID-19_pandemic_in_Hungary#/media/File:Covid-19-9.5.png (Ezt követik Fejér, Zala, Komárom-Esztergom, Pest megye százezer főre vetített adatai. (2020.05.15)

91 <https://www.statista.com/statistics/1109295/provinces-with-most-coronavirus-cases-in-italy/>

92 <https://infostart.hu/kulfold/2020/03/24/tragikus-a-kep-amit-bergamorol-festett-a-varos-polgarmestere> Itt két kisebb környékbeli város kórháza volt a fertőzés gócpontja.

93 https://hu.wikipedia.org/wiki/2020-as_COVID%E2%80%9319-koronav%C3%ADrus-j%C3%A1rv%C3%A1ny_Ausztri%C3%A1ban

94 https://en.wikipedia.org/wiki/COVID-19_pandemic_in_France

fertőzés rohamosan terjedt a keleti régió városaiban: 2020. március elejét követően számosan betegedtek meg a több mint százezres lélekszámú, a hagyományos francia középosztály által kedvelt, kulturális örökségéről híres Orléans-ban, a hasonló népességű Besançonban, a rehabilitált történelmi városfejlődés egyik modelljében. A regionális fertőzöttség elérte a burgundiai borvidék százötvenezer lakosú Dijon városát is. Az ország gazdasági, társadalmi, kulturális központja a közel kétfélmillió globális város, Párizs és környező térsége, a több mint 12 millió Île-de-France régió fertőzöttsége az ország keleti sávjában, de az egész országban is a legnagyobb.⁹⁵ Ahogy a madridi metropolisz régióban is.⁹⁶ A német nagyvárosokban (ebben a sorrendben) Berlinben, Münchenben, Hamburgban az ország más részeihez képest szintén magasabb a fertőzöttek aránya.⁹⁷

A nagyvárosi jelleg az egyik magyarázat: itt a legsűrűbb a népesség, erőteljes a beépítettség, itt a legelterjedtebb a tömegközlekedés, itt vannak (voltak) a nagy sport és egyéb rendezvények, fesztiválok, politikai tüntetések. Ezek a tömegturizmus célpontjai. Fontos, hogy az idősothtonok, ápolási intézmények, de a kórházak is a nagyvárosokban vannak. Az idősothtonok különösképpen járványügyi gócnak bizonyultak: Olaszországban, de Spanyolországban, Írországban, Franciaországban és Belgiumban szintén idősothtonok lakói voltak a világjárványban elhunytak fele.⁹⁸ A Budapesten található Pesti úti idősothton fertőzöttsége is kimagasló volt.⁹⁹

A nagyvárosok, a belvárosok mára szinte teljesen kiürültek. Leállt a gazdasági élet, átmenetileg vagy végleg bezártak a cégek, a vállalkozások, az oktatás is leállt. Az emberek, a gyerekek is otthon maradtak, a turistaforgalom megszűnt. A szolgáltatások is szünetelnek: a bevásárlóközpontok, a kisebb boltok, a szállodák, az éttermek, a kávéházak mind üresek. Sokan veszítették el a munkájukat, vagy végleg, vagy csak átmenetileg. Növekednek a nagyvárosi társadalmi demográfiai egyenlőtlenségek.

Mindez nagyváros ellenességet is okozhat. Nemcsak a fentebb bemutatott nagyvárosok közötti gyors vírusáramlás miatt, hanem mert a nagyobb városokban sokkal gyorsabban terjed a fertőzés, mint máshol. Egy friss kutatás szerint New Yorkban két és félszer gyorsabban terjedt a betegség, mint Oak Harbor kisvárosban.¹⁰⁰ A vírusfertőzéstől való félelem miatt egyre többen fordulnak el az amúgy is túl drága nagyvárosi élettől, és költöznek ki az elővárosokba, a vidéki településekre.¹⁰¹ Ez megfordíthatja a globális urbanizáció mai fő trendjeit: megkérdőjelezheti a városcentrumok értékét, a szuburbanizációt pedig felerősítheti. Florida amerikai városkutató ugyan elismeri, hogy a COVID-19 járvány központjai a nagyvárosok, ahogy azok voltak a történelemben máskor is, de a járvány a kitörés pontjait is megteremtheti.¹⁰² S ezzel egyet lehet érteni, hiszen ezek a globális gazdaság parancsnoki helyei. S ha a járványt követően olcsóbbá válnak az ingatlanok, a munkaalkalmak sok embert visszavonzhatnak a nagyvárosi térbe. Hogy a magyar főváros esetében mi várható, arról (még) nincsenek kutatásaink, de globális törvények itt is érvényesülnek.

95 <https://www.sortirparis.com/news/in-paris/articles/210162-coronavirus-the-situation-in-paris-and-ile-de-France/lang/en>

96 https://en.wikipedia.org/wiki/COVID-19_pandemic_in_the_Community_of_Madrid

97 <https://www.statista.com/statistics/1105401/coronavirus-covid-19-cases-cities-districts-germany/>.

98 <https://www.arabnews.com/node/1660146/world>.

99 <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/pesti-uti-idosotthon-azonnali-intezkedesek-vegrehajtasara-kotelezte>

100 <https://www.futurity.org/covid-19-big-cities-2328792/>

101 http://cityobservatory.org/corona_outmigration/

102 <https://foreignpolicy.com/2020/05/01/future-of-cities-urban-life-after-coronavirus-pandemic/>

A vírussal együtt a globalizációellenesség is terjed: ami a határok lezárását, a munkaerő és a tudás, a járvány megoldásához nélkülözhetetlen tudományos eredmények szabad áramlásának a beszüntetését jelenti. Miközben Falus András immunológus szerint a járványra a megoldást a globalizáció, a közös együttműködés, a nem bezárkózó társadalmi élet adhatja.¹⁰³ Ebben a városhálózatoknak kiemelkedő szerepe lehet. Jóllehet, a mai nagyvárosi élet és a globalizáció korrekciókra szorul: az ingatlanfejlesztési és üzleti érdekek mellett a társadalmi jól-létre is alapozott várostervezés és-fejlesztés kialakítására.¹⁰⁴ De addig is, Zoránnal együtt, továbbra is „*hiszek a város zajában*”.

103 <https://qubit.hu/2020/05/21/falus-andras-nagy-felelmem-hogy-meg-tobb-aldozat-lesz>

104 A társadalmi jól-lét felfogást lásd: Stiglitz–Sen–Fitoussi (2009) Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress. <http://files.harmonywithnatureun.org/uploads/upload112.pdf>